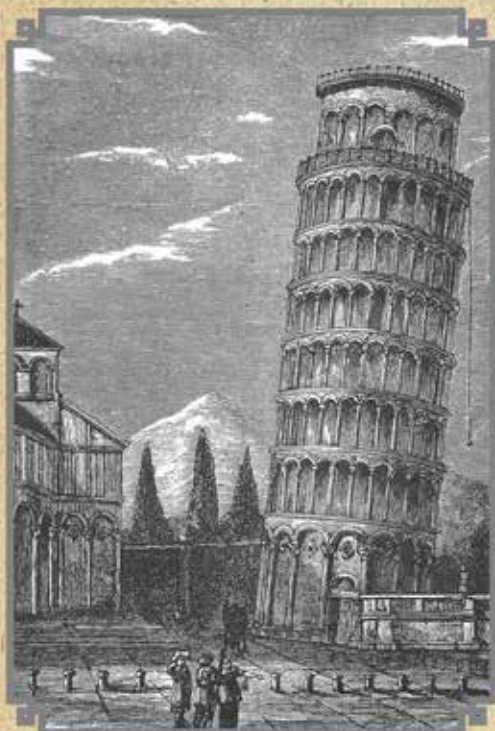

Lutande tornet i Pisa

Återutgivning av text från 1896

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Lutande tornet i Pisa
– Återutgivning av text från 1896

av Dr Halfdan Kronström

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-491-0

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

En av världens mest kända sevärdheter är det lutande tornet i Pisa. Under de senaste decennierna har stora resurser satsats på att radda tornet genom att minska lutningen.

I den här e-boken får du läsa hur man såg på tornet i slutet av 1800-talet.

Du får en kort historik och skildring av det berömda tornet.

Texten publicerades under signaturen ”Dr Halfdan Kronström” som användes av författaren Karl Fredrik Kruhs (1841–1917). Denne var en av sin tids mest inflytelserika bokförläggare. Under signaturen Kronström skrev han ett stort antal texter om framför allt historia och populärvetenskap.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1896 i den svenska tidskriften ”Undrens värld inom natur, vetenskap, konst och industri” med rubriken ”Underbara byggnader”.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Lutande tornet i Pisa

Den här texten publicerades ursprungligen år 1896 i den svenska tidskriften "Undrens verld inom natur, vetenskap, konst och industri" med rubriken "Underbara byggnader". Författare till texten är Dr Halfdan Kronström (1841–1917).

Lutande tornet i Pisa. Pisa är en af dessa gamla italienska städer, som intogo en framstående ställning och spelade en viktig roll under medeltiden. Det säges hafva blifvit grundadt omkring år 600 f. K. och tillhörde då det gamla distriktet Etrurien. Under nyare tider har det tillhört storhertigdömet Toskana, som nu är införlifvadt med Italien.

Pisa är i våra dagar mest ryktbart för sitt lutande torn, som ses afbildadt på vår illustration. Det uppfördes omkring år 1150 af tyske arkitekten Vilhelm von Innsbruck. Ursprungligen var det ämnadt att utgöra ett klocktorn till katedralen och står därför tätt intill detsamma. I förbigående må vi anmärka, att det under den kristna kyrkans äldre dagar var tämligen vanligt att uppföra från kyrkorna fristående klocktorn; att i vårt land en mängd s. k. klockstaplar finnas, som väl äro uppförda af helt andra byggnadsämnen och i allo mycket oansen-

ligare än de i utlandet förekommande klocktornen men dock hafva samma ändamål som de, är allom bekant.

Det lutande tornet i Pisa är helt och hållet uppfördt af hvit marmor; det består af åtta cirkelrunda våningar, som alla äro prydda med pelarrader. Tornet är något afsmalnadt uppåt.

Toppen utgöres af ett platt tak omgifvet af en balustrad, hvarifrån man har en storartad utsikt; höjden är $54 \frac{1}{2}$ meter.

Tornets lutning är så stor, att en lodlina, fäst vid sjunde våningens tak eller åttonde våningens golf (se bilden) med sin nedre ända intar ett afstånd af ungefär $4 \frac{1}{2}$ meter från tornets fot. Mången torde finnas, som förundrar sig öfver, att tornet icke störtar omkull, men det behåller sin upprätta ställning till åttlydnad af den fysiska lag, enligt hvilken en kropp, hvilken som hälst, intar och bibehåller denna ställning, så länge en lodrät linie, dragen från dess tyngdpunkt, faller innanför kroppens bas. För dem af våra läsare, som möjligen icke känna till betydelsen af ordet tyngdpunkt, vilja vi nämna, att det är så att säga en *balanseringspunkt* eller en punkt, till hvilken man kan tänka sig en kropps hela tyngd förlagd, så att hvarje kropp, af hvilken storlek och form den än må vara, blott är att betrakta som en tung punkt. Då denna punkt hos det lutande tornet i Pisa befinner sig i lodrät riktning öfver den yta, som täckes af tornets grund, finnes icke något skäl, hvarför icke tornet skulle bibehålla ännu under många kommande århundraden sin snedt upprättstående ställning.

Tornets utseende har föranledt mången till det antagandet, att den ofvannämnda lagen här skulle vara öfverträdd, och det förhåller sig verkligen äfven så, att gränsen för densamma är så i det allra närmaste uppnådd, att en och annan vetenskapsman i sina beräkningar kommit till samma resultat och därför tvingats till det antagandet, att

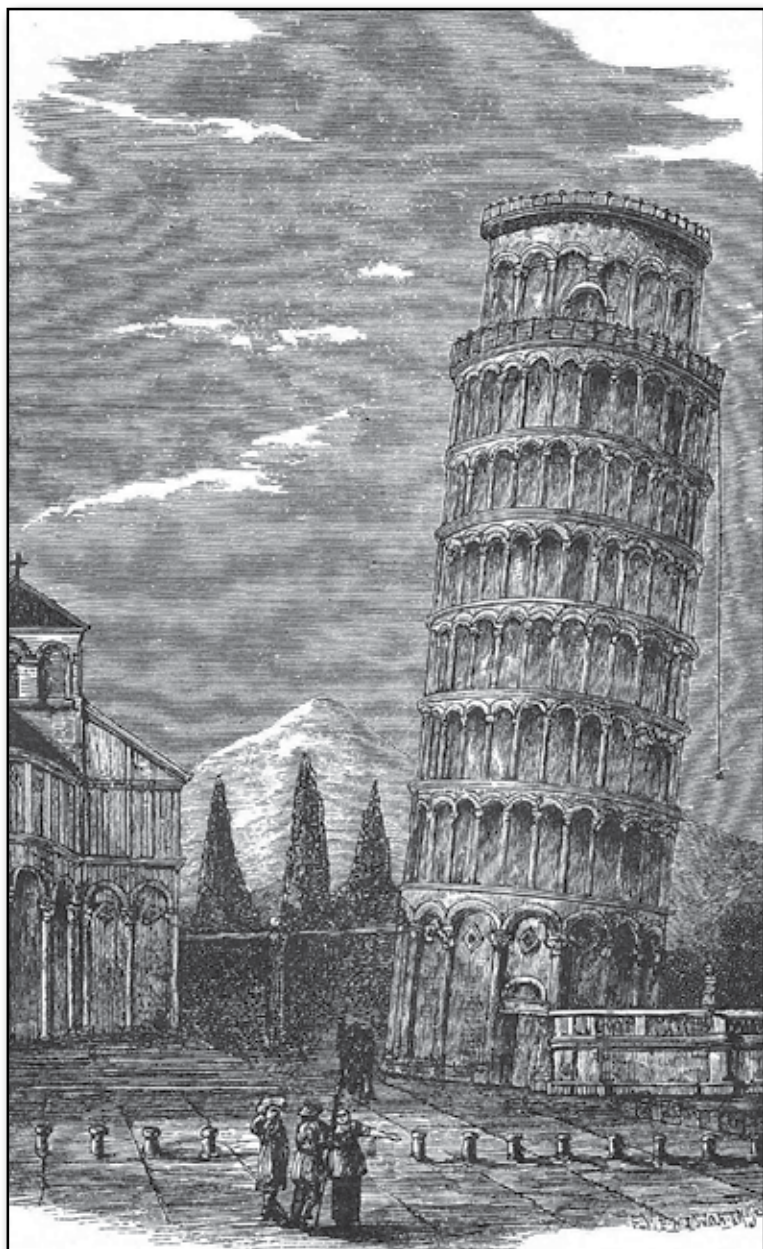
byggnaden sammanhållits endast genom murbrukets stora hållfasthet. Mot denna slutsats kan man dock sätta såväl sannolikhetskäl som framstående vetenskapsmäns auktoritet.

Hvad *orsaken* till tornets lutande ställning angår, hafva meningarna likaledes varit delade. Somliga hafva ansett, att den varit beroende på en »sättning» i grunden eller på en förskjutning i de närliggande jordlagren. Men andra hafva påstått, att tornets byggmästare verkligt afsett att åt sitt verk gifva detta ovanliga utseende och att tornet alltså är att anse som en af dessa byggnadskonstens triumfer, som under medeltiden så högt uppskattades. Det synes oss, som om de, hvilka förfäktat denna senare åsikt, hafva att anföra flera verkliga skäl för densamma än deras motståndare för sin. En engelsman, kapten Basil Hall, har anställt noggranna forskningar till frågans afgörande, och enligt hvad han själf tror, skall han hafva funnit, att tornet utan all gensägelse är så byggt, som det nu visar sig. Han fann, att tornets ytterlinie på den sida, åt hvilken det lutar, icke har samma böjning som på den motsatta öfre sidan. Om, sade han, tornet hade byggts i upprättstående ställning och sedan af en eller annan anledning gjorts lutande, skulle muren på den sidan, hvaråt tornet lutar, vara mer eller mindre konkv eller buktad inåt, men han fann motsatsen vara förhållandet, i det muren på den undre sidan var afgjort mer konkv eller utbuktad än på den motsatta sidan. Kapten Hall hyste därför icke det ringaste tvifvel om, att byggmästarens medvetna afsikt framträdde i hvarstenda stenhvarf i hela tornet.

Dessa slutsatser få till en del stöd i en anmärkning af en annan vetenskapsman, som gjort tornet till föremål för sina studier. Han säger nämligen att benämningen »Lutande tornet» icke ger en fullt exakt föreställning om byggnadens form och utseende, då tornet i

verkligheten är »vridet»; men han förmodar att denna vridning ursprungligen framkallades under byggandet af de lägre delarna genom markens sättning, och att byggmästaren därför under arbetets fortgång gjort ett försök att räta upp tornet.

Till sist må vi tillägga, att den store astronomen Galileo Galilei i början af sjuttonde århundradet anställde en serie observationer från det lutande tornet i Pisa, hvaraf han slöt sig till principerna om jordens attraktions- eller dragningskraft.

Lutande tornet i Pisa.

Viktiga ord och personer

Galilei, Galileo.

[1564–1642] Italiensk vetenskapsman. Är en av historiens mest inflytelserika vetenskapsmän. Gjorde stora upptäckter inom framför allt matematiken och astronomin. Han upptäckte bland annat de fyra stora månarna runt Jupiter.

Hall, Basil.

[1788–1844] Brittisk författare och militär. Hall deltog i flera upptäcktsresor och expeditioner med brittiska flottan, bland annat till Java och Japan. År 1817 gjorde Hall en intervju med Napoleon under hans fångenskap på St. Helena.

von Innsbruck, Wilhelm.

[1100-talet] Tysk arkitekt. Enligt skriftliga noteringar från 1600-talet ska von Innsbruck ha börjat bygget av tornet i Pisa på 1150-talet.

Kronström, Halfdan.

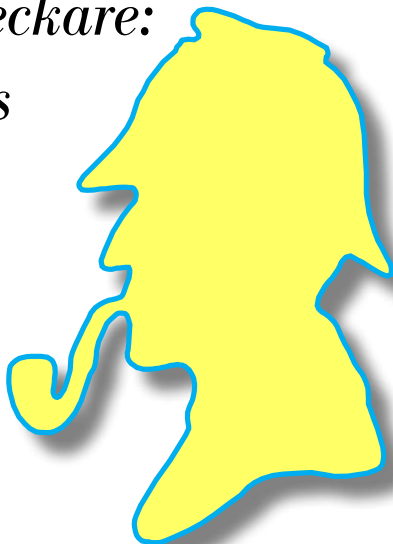
[1841–1917] Pseudonym för svenske bokförläggaren Karl Fredrik Kruhs. Denne var en av sin tids mest inflytelserika personer inom svenska bokbranschen. Han skrev ett stort antal texter om

populärvetenskap och historia under signaturen "Dr Halfdan Kronström".

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carring*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se